Doç. Dr. Ali Yaman tarafından yazıldı.

ALEVİLİK-BEKTAŞİLİK ARAŞTIRMALARININ ÖNEMİ

GİRİŞ

Üzülerek ifade etmek gerekir ki, Alevîlik konusu, bilim çevrelerinden (üniversiteler) gerekli ilgiyi görmemiş ve bu alan adeta spekülatif, tarafgir araştırmacıların, deyim yerindeyse cirit attığı bir alan haline gelmiştir. Çoğu sosyal bilimler metodolojisinden habersiz olan bu sözde araştırmacılar, ideolojik düşüncelerini, Alevîlik-Bektaşîlik kitapları aracılığıyla kamuoyuna aktardılar. Böylece çok hassas olan bu konuda kamuoyu yanlış bilgilerle donatıldı. Ayrıca bu araştırmaların (!) çoğu Alevî-Sünnî kesimlerin karşılıklı önyargılarını yok edeceği yerde, bu önyargıların devamını sağlayıcı yönde rol oynamışlardır. Anadolu Alevîliği incelenirken dikkate alınması gereken ve bilimsel araştırmalarca artık kesinlik kazanmış bulunan şu nokta, konuya nasıl yaklaşılacağını göstermek bakımından oldukça önemlidir. Çünkü bu önemli nokta kavranmaksızın, Anadolu'da Alevîlik konusu anlaşılamayacağı gibi, bu yanlış temel üzerine bina edilecek açıklamalar da doğal olarak bilimsellikten uzak, yanlış bilgileri içerecektir. Anadolu'da Alevîlik-Bektaşîlik konusu ancak, Türk kitlelerin anayurtlarında, göç etmeleri sırasında ve son olarak geldikleri Küçük Asya'da yani Anadolu'da karşılaşmış bulundukları, dinsel ve kültürel akımlar anlaşılmak suretiyle ele alınabilir. Demek ki Anadolu'da Alevîlik-Bektaşîlik'in kökenini, Sünnî-Şîi bölünmesine kaynaklık eden olaylarda aramak tarihsel ve sosyolojik olarak hiçbir geçerliliğe sahip bulunmamaktadır. Konu üzerinde yerli-yabancı bilimsel araştırmaların bugün ulaştığı sonuç budur. Türk kitlelerin yüzyıllara yayılan zaman sürecinde ve farklı coğrafyalarda, farklı inançlara ve kültürlere sahip halklarla ilişkide bulunmaları sonucunda oluşan bu dinsel ve kültürel senkretizm Alevîliğin anlaşılabilmesinin yegâne anahtarıdır. Bu araştırmalardan, Fuad Köprülü, F.W.Hasluck, Irene Melikoff, Süreya Faruki ve Ahmet Yaşar Ocak gibi araştırmacıların, araştırmalarını kastediyoruz. Mesela son yıllarda yayınlanmış, içinde çok değerli araştırmacıların makalelerinin bulunduğu şu yapıt oldukça doyurucu bilgiler sunmaktadır: Alexandre Popovic et Gilles Veinstein, BEKTACHIYYA Etudes sur lordre mystique des Bektachis et les groupes relevant de Hadji Bektash, İstanbul, 1995. Senkretizm, bağdaştırmacılık anlamında kullanılmaktadır. Bu, birçok dinsel ve kültürel unsurların, bağdaşmasını, içinde barındırmasını ifade eder. Bu konuda bk.Ahmet Yaşar Ocak, Babailer İsyanı, Alevîliğin Tarihsel Altyapısı Yahut Anadoluda İslam-Türk Heterodoksisinin Teşekkülü, Gen.2.baskı, İstanbul, Dergâh Yayınları, 1996, ss.80-81. Kısaca tanımlamak gerekirse, Anadolu Alevîliği işte bu senkretizm sonucunda oluşmuş bulunan heterodoks bir İslâm anlayışıdır. Bu heterodoks İslâm anlayışı, tarihsel ve sosyal koşulların doğal bir sonucu olarak, kitabi olmaktan çok sözlü geleneğe dayalı, eski inançların ve mitolojinin İslâmî şekiller altında yaşamağa devam ettiği bir halk İslâmlığıdır. Ahmet Yaşar Ocaka dayanarak heterodoksi teriminin, sosyal siyasal ve dinsel üç ayrı cephesinin olduğunu söyleyebiliriz. Heterodoksi, kabul edilmiş din anlayışına yani ortodoksiye karşıt, aykırı bir din anlayışını ifade eder. Heterodoksi siyasi iktidarın desteğinden yoksundur ve çevrenin din anlayışını temsil eder. Ocak, agy, s.77. İkibinli yıllara girmek üzere olduğumuz şu yıllarda Alevîlik konusunun gerektiği gibi ele alınmamasının tarihsel ve sosyolojik kökenleri olduğu da bir gerçektir. Öncelikle bu durumu ele alalım: Osmanlı'dan bu yana iktidarlar (Özellikle 16.yy.dan itibaren) büyük ölçüde siyasal nedenlerle, Alevî-Bektaşî kitlelerin bırakın gereksinmelerini dikkate almayı, bizatihi varlıklarını potansiyel bir tehdit olarak algılayagelmişler, onlara Sünnî kitlelerden farklı bir yaklaşım içerisinde olmuşlardır. Kimi önyargılar nedeniyle, çok dinamik bir yapı sergileyen Anadolu'nun etnik ve dinsel yapısı

gerektiği gibi incelenememiştir. Bu değerlendirmem, kısmen Sünnîlik için de geçerli olmakla birlikte, özellikle Sünnî olmayan, heterodoks İslam ve İslamî olmayan inançlar için geçerlidir. Bu durum Türkiye ile ilgili yabancı eserlerde de görülmektedir. Öyle ki birçok yerli ve yabancı eserde, Anadolu'da sanki sadece Sünnî halk varmış gibi değerlendirmeler yapılmış ve ortaya sakat bir tarihsel analiz çıkmıştır. Bu sakat tarih anlayışı, ne yazık ki bugünlerde sivil toplumcu ve demokrat geçinen Türkçü ve İslamcı yazarlarca hiç bir zaman eleştirilmemiş, hatta bu durumdan kendilerince yararlanmışlardır. Ne hazindir ki, milyonlarca Alevî inancı mensup insanın yaşadığı Türkiye'de eğitim kurumlarında okutulan kitaplarda, Alevîlik konusunda bir tek satıra dahi rastlamak mümkün değildir. İnanılır gibi değil! Bir ülke düşünün ki, o ülkede milyonlarca Alevî bulunsun, ancak o ülkenin eğitim kurumlarında okutulan tarih kitaplarında, zorunlu Din Kültürü ve Ahlâk Bilgisi kitaplarında Alevîlik konusu görmezden gelinsin? Esasında bugün yaşanan Alevî-Sünnî meselesinin temelinde yatan ana faktör bilgisizlik ve Selçuklu'dan bu yana bütün iktidarların halka Sünnîliği empoze etmesidir. Yine bu iktidarlar olayın psikolojik yönünü de ihmal etmemişler ve Alevîler'e insanlık dışı iftiralarda bulunulmuştur. Bu iftiralar ve katliamların din adına yapılıyor olduğu noktasına da özellikle önem verilmiştir. Oysa bu iktidarların doğrultusunda çalışan Şeyhülislam ve kadıların düşündükleri dinden çok padişahların temsil ettiği yönetimin siyasal arzuları idi. Demek ki, Alevî-Sünnî meselesinin kökeninde dinsel gerekçeler yatmamakta, esas gerekçe siyasal olmaktadır. Bugün Alevî-Sünnî kardeşliğinin yegâne şartı, Sünnîler'in samimi olup olmamaları ile ilgilidir. Çünkü tarihsel bir gerçektir ki, yüyıllardır iktidarlar, salt siyasal nedenlerle, Sünnî halka, Alevî aleyhtarlığı aşıladı. Çeşitli yayın organları ile kitaplarla, cahil kadılar ve hocalarla, dinsel gerekçelerin arkasına sığınarak, ancak esas neden siyasi idi. Sünnî halkın bilinçaltlarına "Alevîler'e karşı tahammülsüzlük" pompalandı. Bu durum, sıkı disipline tabi, daha ziyade kırda yaşayan bu kitleleri adeta tecrit etmiş, kapalı bir cemaat haline gelmelerine yol açmıştır. Özetlemeye çalıştığım bu dışsal nedenlerin Alevîlik konusunun sağlıklı bir şekilde araştırılabilmesini engellediğini söyleyebiliriz. Osmanlılar döneminde fetvalar ve fermanlar yoluyla sürdürülen bu kötü gelenek ne yazık ki bugün de yer yer görülmektedir. Bu konuda birçok örnek mevcuttur. Örneğin Eskişehirde bir din görevlisinin Alevîlerin cenaze namazlarının kılınamayacağını iddia etmesi TBMM gündemine gelmişti. Bu konuda bk.TBMM Tutanak Dergisi, Dönem:19, Yıl:2, Cilt:27, 54.Birleşim, ss.168-173. Bu kitlelerin kendi içsel yapılarından kaynaklanan nedenler de bulunmaktadır. Çevreyi temsil eden ve göçebe/ yarı göçebe kitlelerin oluşturduğu bu gruplar, resmi din anlayışına karşı bir dinsel anlayışı, yani heterodoksiyi temsil ediyorlar, toplumsal yapıları itibariyle, sünnî çevrelerin aksine, eğitim ve kültür kurumlarından yoksun bulunuyorlardı. Bektaşî dergâhlarını, bu bakımdan, bu kitlelerden ayrı değerlendirmek gerekir. Bu dergâhlarda belli bir organizasyon bulunmaktaydı. Bu dergâhlarda bulunan bektaşî dervişleri ve onların nüfuzundaki kitleler, Ocakzade dedelerin faaliyette bulundukları kitlelerle kıyaslanmayacak ölçüde kurumlaşmış idiler. Bu durumu arşiv belgelerinden rahatlıkla görebiliyoruz. Ocakzade dedelerin faaliyette bulunduğu yerlerde yaşayan kitleler Bektaşî dergâhlarından daha farklı bir organizasyona tabi bulunmaktaydılar. Bu kitleler arasında, bilgiler, yazılı olmayan yani sözlü geleneğe dayalı bir şekilde nesilden nesile aktarılıyordu. Merkezi iktidarların bu kitleler üzerindeki baskısı ve zaman zaman gerçekleşen sürgünlerin yarattığı olumsuzluklar bu kitlelerin yaşamlarının her alanına yansımış, örneğin cem ayinleri büyük bir temkinle ve gizlilik içerisinde yapılır olmuştur. Bektaşi tekkelerindeki organizasyon hakkında arşiv belgelerine dayanmak suretiyle Süreyya Farukî çok önemli bilgiler sunmaktadır. Farukînin şu eserlerinde bu konuda ayrıntılı bilgi bulunabilir: Suraiya Faroqhi, The Tekke of Hacı Bektaş: Social position and Economic Activities, INTERNATIONAL JOURNAL OF THE MIDDLE EAST STUDIES, VIII,

1976, pp.183-208; Aynı yazar, Peasants, Dervishes, and Traders in the Ottoman Empire, London, 1986; Aynı yazar, Der Bektaschi-Orden in Anatolien, Wien, 1981. Faruki bu çalışmalarında arşiv belgelerine dayanarak sayısal veriler de sunmaktadır. Bektaşi dergâhları eğitim faaliyetleri ve araçları bakımından da, ocakzade dedelere bağlı Alevilerden kıyaslanmayacak ölçüde kurumsallaşmış idiler. Sanırım buna örnek olarak Abdal Musa Dergâhında bulunan kitapları içeren 141 cilt yazma kitaptan oluşan bir liste verilebilir. Bu liste için bk: Süheyla Kurtulmuş Bilge, Osmanlı İmparatorluğunda Bektaşi Tekkeleri, İ.Ü.Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü Mezuniyet Tezi, İstanbul, 1975, ss.10-11. Ayrıca bu kitlelerin sosyal yaşamlarının doğal bir sonucu olarak, sahip oldukları yazılı eserler de oldukça sınırlıdır. Alevî köylerinde yaptığımız araştırmalarda, daha çok dede evlerinde nefeslerin ve deyişlerin yer aldığı kitaplar (Cönkler), Menakıb-ı İmam Cafer-i Sadık, Hutbe-i Düvaz-deh İmam/Menakıb-ı Seyyid Safi, "Küçük Buyruk" olarak da bilinen "Dergah-ı Ali'de Seyyid Abdülbaki Efendi'nin Erenlere Muhib olan Temiz İnançlı Müminlere Gönderdiği Mektup" başlıklı bir kitapçık, Makalat-ı Hacı Bektaş-ı Veli ve Vilayet-name adlı el yazması (Osmanlıca) gibi eserlerin varolduğunu biliyoruz. Oysa sünnî kesimler yüzyıllara yayılan zaman sürecinde medreseler ve şeyh-mürid ilişkisi çerçevesinde birçok eğitim kurumlarına sahip olmuş, bu şekilde yüzlerce eser kaleme alınmıştır. Türkiye'de Alevîlik-Bektaşîlik araştırmalarının 1920lerin Burada eski harflerle basılmış eserleri de zikretmek gerekir: Rıfkının Bektaşi Sırrı (1909-1912); Bektaşi Sırrı Müdafaasına Muka-bele (1912); Ahmet Cemaleddinin Bektaşi Sırrı Nam Risaleye Müdafaa (1912); M.Süreyya Şeyh Babanın Bektaºilik ve Bektaºiler (1914); Ruhullahın Bektaºi Nefesleri (1924); M.Seyfeddin bin Zülfikârın Bektaşi İlmihali (1925), Ali Ulvi Babanın Bektaºi Makalati(1925); Besim Atalayın Bektaºilik ve Edebiyati (1924). Alevîlik-Bektaşîlik hakkındaki yayınlar ve araştırmalar üzerine Prof.Ocakın değerli değerlendirmelerinin yer aldığı şu makale ve devamı mutlaka okunmalıdır: Ahmet Yaşar Ocak, Alevîlik ve Bektaşîlik Hakkındaki Son Yayınlar Üzerine (1990) Genel Bir Bakış Ve Bazı Gerçekler-I, TARİH VE TOPLUM, Temmuz 1991, sayı: 91, s.21. başlarında Franz Babinger ve Fuad Köprülü'nün Darülfünun Edebiyat Fakültesi Mecmuası'nda peşpeşe kaleme aldıkları "Anadolu'da İslâmiyet" adlı makaleler ile başladığı söylenebilir. Daha sonra ise doğrudan Alevîlik-Bektaşîlik konusuna yönelik olarak, Türk Yurdu Dergisi bünyesinde Baha Said, Hamid Sadi, Süleyman Fikri (Erten) gibi araştırmacıların makalelerini görüyoruz. Bu araştırma faaliyetleri, İstanbul Darülfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası'nda yayınlanan Yusuf Ziya (Yörükan)'ın makaleleriyle sürmüştür. Alevîlik-Bektaşîlik konusunun daha sonraki on yıllarda nasıl ihmale uğradığını bilirsek, o zaman yapılmış bu araştırmaların değerlerini çok daha iyi anlayabiliriz. Adı geçen bu makaleler doğrudan Alevîlik-Bektaşîlik konusuna yönelik olmasa da bu makalelerde Anadoluda İslam problemi, Orta Asyadan başlamak üzere göçebe Türkmen kitlelerin maruz kaldığı dinsel ve kültürel akımlar çerçevesinde ayrıntılarıyla incelendiğin-den, Alevîlik-Bektaşîlik konusunda önemli ipuçları sunmaktadırlar. Bu araştırmacıların makaleleri için bibliyografya bölümüne bakınız. 1928 yılında yayınlanan Hasluck'un makalelerini içeren "Bektaşilik Tetkikleri" adlı kitaba yazdığı sunuşta Fuad Köprülü, bilimsel ve ulusal ihtiyaçların dikkate alınarak Türkiyat Enstitüsü'nde, Anadolu'da Türklerin yerleşmesinden bu yana ve Anadolu ile ilgili diğer sahalardaki dinsel akımları tarihsel açıdan incelemek ve buralardaki Türk gruplarının dinsel etnografyası hakkında bilgiler toplamak amacıyla özel bir araştırma merkezi kurduklarını ifade ediyordu. F.W. Hasluck'un "Bektaşilik Tetkikleri" adıyla yayınlanan makaleler derlemesi de "Anadolu'nun Dini Tarih ve Etnografisine Dair Tedkikat Merkezi", adlı bu araştırma merkezinin ilk yayınıydı. Köprülü bu merkezin neşriyat alanlarını da dört bölüme ayırıyordu. F.W.Hasluck, Bektaşilik Tetkikleri, İstanbul, Anadolunun Dinî Tarih ve Etnografisine Dair Tedkikat Merkezi Neşriyatı, 1928, ss.VI-VII. . Türklerin dinsel

tarihini aydınlatacak belgeler ve evliya menkıbeleri, . Bu konuda elde edilen etnografik bilgiler, . Bu bilgilere dayanarak yapılacak tarihi ve etnografik orjinal araştırmalar, . Bu konu hakkında yapılmış önemli batılı araştırmacıların, araştırmalarının çevirileri. Görüldüğü üzere daha 1920'lerin sonlarında, konuya yönelik birçok araştırmalar yapılmış durumdaydı ve nelerin yapılması gerektiği de, Köprülü'nün ifadelerinde gördüğümüz üzere tespit edilmişti. İşin üzücü yanı daha o yıllarda hedeflenmiş bu amaçlara bugün dahi ulaşılmış değildir. 1980'li yıllara gelene dek yayın faaliyeti ağırlıklı olarak, deyişler ve nefeslerin "divanların; tarihi romanların, buyruk hüsniye, vilayetname" gibi kitapların üzerinde yoğunlaştı ve özellikle halk katında bu tür çalışmalar rağbet gördü. S.Nüzhet Ergun'un "Bektaşi Şairleri ve Nefesleri", A.Gölpınarlı'nın "Pir Sultan Abdal" gibi eserlerini, R.Çavdarlı'nın "Yetiş Ya Hacı Bektaş Veli", S.Münir Yurdatap'ın "Hz.Ali Muaviye Mücadelesi" gibi tarihi romanlarını, S.Aytekin'in "Hüsniye, Vilayetname, Buyruk" gibi yayınlarını örnek olarak verebiliriz. Bunların yanısıra araştırma-incelemeye dayalı çalışmalar da yapılmıştır. İsmail Hakkı'nın "Çepniler Balıkesir'de", C.Bardakçı'nın "Kızılbaşlık", K.Türkmani'nin "Alevilik, Doğuşu, Yayılışı ve Hususiyetleri", H.B.Erk'in "Tarih Boyunca Alevilik", K.Samancıgil'in "Bektaşilik Tarihi", O. Bayatlı'nın "Bergama'da Alevi Gelini ve İnançları", İ.K. Karaman-A.Dehmen'in "Alevilikte Hacı Bektaş Veli İlkeleri", M.Sertoğlu'nun "Bektaşilik", H.Gülşan'ın "Pir Hacı Bektaş Veli ve Alevi-Bektaşiliğin Esasları", M.Eröz'ün "Türkiye'de Alevilik Bektaşilik" gibi eserleri bu çalışmalara örnek olarak verilebilir. Bu araştırmacıların, kitapları için bibliyografya bölümüne bakınız. Çelebiler kolundan Avukat Celalettin Ulusoy 1980'de "Hacı Bektaş Veli ve Alevi Bektaşi Yolu" adlı eserini, Tıp alanında doçent olan Bedri Noyan ise 1985'te "Bektaşilik Alevilik Nedir?" adlı eserini yayınladılar. Burada süreli yayınlar konusuna da kısaca değinmek gerekir. 1960'lı yılların ikinci yarısından itibaren Alevilerin, CEM (Abidin Özgünay), EHLİBEYT (Doğan Kılıç Şeyh Hasanlı) ve GERÇEKLER (Mehmet Yaman) adlı süreli yayın organlarını çıkardıklarını görüyoruz. Bu konuda öncü sayılabilecek bu yayın organları fazla ömürlü olamamışlar, ekonomik sorunlardan dolayı kapanmak zorunda kalmışlardır. Parantez içindeki isimler bu yayın organlarını çıkaran isimleridir. Alevîlik-Bektaşîlik konusundaki yayınların esas olarak 1990'lı yıllardan itibaren adeta bir patlama yaptığını söyleyebiliriz. Ancak üniversiteler ve diğer devlet kurumları konuya duyarsız kalmışlar ve bu duyarsızlık bugün dahi sürmektedir. 1990 sonrası yapılan yayınlarda gördüğümüz genel özellikleri şu şekilde özetleyebiliriz: . Alevîlik-Bektaşîlik konusuna akademik ilgi azdır. Bu nedenle bu konuda akademik ürün sayısı da az olmaktadır. Örneğin yüksek lisans tezimi hazırlarken, İstanbul Üniversitesi Merkez Kütüphanesindeki tezleri taramam sırasında bu üzücü tabloyla bizzat karşılaşmıştım. Üniversitenin kuruluşundan bu yana Alevîlik-Bektaşîlik konusunun ele alındığı 10-15 adet teze rastgeldim. Bu durumun diğer üniversiteler için de geçerli olduğu muhakkaktır. Yabancı üniversitelerin ve araştırmacıların bu konuya daha fazla ilgi duyduklarını görüyoruz. Orient Institute'den Karin Vorhoff, Marburg Üniversitesi'nden Markus Dre?ler, Kent Üniversitesi'nden Ayşe Ceren De Barros gibi genç akademisyen dostlarımızın bu konulara yönelmeleri bizi oldukça sevindiriyor. . Alevîlik-Bektaşîlik konusunun bilimsel araştırma kuru-luşlarının ilgisinden mahrum kalmasının doğal bir sonucu olarak, meydan ideolojik ve spekülatif nitelikli çalışmalara kalmış, bu tür çalışmalar rahatça meşrulaşmıştır. Alevîlik konusunu asıl mecrasından saptıran işlevler görür hale gelmişlerdir. Bu çalışmalarda Alevîlik, araştırıcıların dünya görüşleri doğrultusunda ele alınmıştır. Bu durum özellikle popüler kitleler katında oldukça olumsuz etkilerde bulunmuştur. . Alevîlik-Bektaşîlik konusu, birçok yayınevi, yayın organı ve yazar tarafından ticaret aracı olarak görülmüştür. Bilimsel kaygılar yerine ticari kaygıların hakim olduğu araştırma(!) faaliyetlerinin sonuçlarına acı bir şekilde tanık olmaktayız. Bu sözde araştırmalar, birbirinin benzeri ve bilinen bilgileri yineleyerek oluşturulmuş, çok genel

nitelikli yayınlardır. İçerik de ticari kaygılar esas alınarak düzenlenmiştir. Bugün, Anadolu'nun sosyal ve dinsel tarihi büyük ölçüde gün ışığına çıkmıştır. Alevilerin yüzyıllardır okuyageldiği, "Buyruklar", "Menakıpnameler", "Vilayetnameler", "Nefesler", "Deyişler" büyük ölçüde elimizdedir. Yapılması gereken, alanlarında yetkili araştırmacılar bütün bu kaynakları inceleyerek, Anadolu'nun sosyal ve dinsel tarihinde Aleviliğin eşsiz yerini bütün yönleriyle açıklığa kavuşturmaktır. Devletin ihmal ettiği bu çok önemli konunun Aleviliğe hizmet iddiası ile ortaya çıkan dernek ve vakıflarımızca yerine getirilmesi zorunludur. Aksi takdirde, Alevilik konusunun istismar edilmesinin önüne geçilemez. Bugün kamuoyunda yoğun bir şekilde tartışılan "Türk-Kürt", "Alevî-Sünnî" tartışmalarının bir kördövüşü şeklinde sürüp gitmesinin altında yatan esas neden, Anadolu tarihinin bütün yönleriyle ve bilimsel olarak ele alınmamış olması ve bu durumun doğal bir sonucu olarak da, bu konuları herkesin kendi dünya görüşü doğrultusunda tarafgir yaklaşımlarla değerlendirmesidir. Demek ki, Anadolu tarihinin etnik, dinsel vd. kaygılarla subjektif olarak ele alınması, bilimin dışlanması, bugünkü, sosyo-kültürel ve siyasi birçok problemin kökenini oluşturmaktadır. Bu çok önemli konu ne yazık ki bugüne kadar ihmal edilmiştir. Olan olmuştur. Bundan sonra neler yapılabilir, bunun düşünülmesi ve bir an önce harekete geçilmesi gerekmektedir. Madem, bu zamana kadarki hükümetler aslında yükümlü olmalarına rağmen yurttaşlarının önemli bir bölümünü oluşturan Alevileri görmezden geliyor, sorunlarına kulak tıkıyor, Anadolu'ya hakim inançlar arasında ayrım yapıyor, o halde kendi başımızın çaresine bakmalıyız. Uygarlıklar beşiği Anadolu'nun geçirdiği tarihsel serüvenin ve bu tarihsel geçmiş içerisinde Aleviliğin yerinin belirlenmesi görevini yürütecek bir ARAŞTIRMA MERKEZİ'nin kurulmasına çalışmalıyız ve bu kuruma gücümüz oranında katkıda bulunmalıyız. Böyle bir kuruma çok ihtiyacımız var. Aleviliği herkesin istediği biçimde yorumlamaması için ihtiyacımız var. Kamuoyu da bu karmaşadan nasibini alıyor ve Alevileri farklı olaylar sonucunda tanıyor. Halbuki Aleviliğin ne olup olmadığını araştıran ve bunu tüm Türkiye'ye ve dünyaya duyuran böyle bir kurum yanlış bilgilenmeyi önleyebilir. Alevilik İslam dışıdır demek ne kadar yanlış ise, farklı coğrafya ve sosyal çevrelerde yaşayan kimi Alevilerin benimsediği, İslam öncesi veya sonrası İslamdışı inanç motifleri yoktur demek de o kadar yanlıştır. Çünkü aynı durum Sünniler ve diğer inanç sahipleri için de geçerlidir. O halde burada genel olarak ifade ettiğim konuların bütün yönleriyle araştırılması için bilimsel yöntemlerle çalışan böyle bir kuruluşun kurulması son derece yararlı olacaktır. Bu ARAŞTIRMA MERKEZİ'nin statüsü, boyutu, nasıl çalışacağı ve benzeri ayrıntılar daha sonra düşünülür, şimdi yapılması gereken, bu amaca yönelik kararlılığın sergilenmesidir. Bu oldukça maliyetli projenin hayata geçirilebilmesi için başta dernekler, vakıflar olmak üzere herkesin katkısı gerekmektedir. Yapay ayrılıkları bir kenara bırakarak bu önemli hizmetin yerine getirilmesi son derece önemlidir. Ne yazık ki, bu zamana kadar bu çaba gösterilmedi. Ancak zararın neresinden dönülse iyidir. Bu önemli çalışma, yani araştırma kuruluşu vakit geçirmeden herkesin desteğiyle kurulmalı ve çalışmaya başlamalıdır.

Elinizde tuttuğunuz bu bibliyografya çalışması da ihmal edilegelen Alevilik-Bektaşilik araştırmaları alanına yapmak istediğim küçük bir katkının ürünüdür. Oldukça yorucu bir süreç sonucunda oluşturabildiğim bu çalışmanın, bu alanın genç araştırmacılarına sağlayacağı yararlar beni mutlu etmeğe yetmektedir. Bu çalışmada Alevilik-Bektaşilik konusundaki her kaynak sunulmamış, bu, daha çok bir sonraki basım için öngörülmüştür. Bu bakımdan bu eser, seçilmiş bir bibliyografya çalışmasıdır. Şüphesiz varolabilecek hatalar bana aittir. Eğer dostlarımız eleştiri ve uyarılarını iletirlerse çok sevinirim.

ALİ YAMAN
KOCASİNAN, Mayıs 1997